

Restauració de tres grans quadres d'època barroca de la catedral de Girona

El Centre de Restauració de Béns Mobles de Catalunya (CRBMC) del Departament de Cultura ha restaurat tres grans quadres d'època barroca de la catedral de Girona. La intervenció de cada quadre ha durat uns dos mesos i hi han treballat dos tècnics especialistes. El procés de restauració ha posat al descobert la qualitat pictòrica de les obres i en facilitarà la tasca d'investigació de l'autoria als historiadors.

Les tres obres estan pintades a l'oli sobre un suport tèxtil, procediment habitual a l'època barroca. Es tracta de pintures de gran qualitat tècnica, dels segles XVII-XVIII. La temàtica és religiosa en totes tres obres, en les quals es representen: *El martiri de Sant Esteve* (262 x 193 cm), *Maria Magdalena* (248 x 171 cm) i *Sant Jacint amb la Verge i el Nen* (210 x 149 cm).

Les obres van tornar a la catedral el 2 de novembre de 2011. El quadre de *Sant Jacint amb la Verge i el Nen* s'ha col·locat a la capella de sant Tomàs, el de *Maria Magdalena* es troba a la capella de santa Magdalena i el *Martiri de Sant Esteve*, a la capella de sant Esteve

Les obres restaurades formen part d'un conjunt d'onze pintures sobre tela que decoraven les capelles del mur nord de la catedral de Girona i que van ser traslladades al CRBMC com a mesura preventiva durant les obres de restauració d'aquest mur. Les prioritats pel que fa a la intervenció de les obres s'han definit entre el CRBMC amb el Departament d'Història de l'Art Modern de la Universitat de Girona i els responsables de patrimoni del Capítol de la Catedral ha servit per definir

Estat de conservació

Les pintures s'havien deteriorat bàsicament pel pas del temps. De les alteracions destaquen l'atac d'insectes xilòfags a la fusta dels bastidors, que provocava el seu afebliment; la deformació de les teles, i l'acumulació d'una gran quantitat de pols, tant en la superfície pictòrica com en el revers de les teles. La pols actua com a captadora d'humitat i això afavoreix la degradació de la tela del suport i afebleix l'adhesió dels diferents estrats, com són les capes de preparació i pictòrica, i provoca desprendiments d'aquests estrats. Aquest efecte era especialment evident en el quadre que representa *Maria Magdalena*. En aquesta obra, la part inferior del suport estava molt degradada i havia perdut les seves propietats físiques de resistència, i, en conseqüència, la seva qualitat de suport. A més, la major part de la pintura d'aquesta zona s'havia perdut.

En el cas del *Martiri de Sant Esteve*, la principal problemàtica eren en els nombrosos estrips de la tela que es repetien regularment en sentit horitzontal, la qual cosa va fer sospitar que l'obra havia estat enrotllada i aplanada temps enrere.

El mal estat del suport era també la principal problemàtica de l'obra *Sant Jacint amb la Verge i el Nen*, ja que presentava nombrosos talls coberts per pedaços antics i importants deformacions.

Procés de conservació-restauració

El procés de conservació i restauració s'ha basat en el criteri de la mínima intervenció i el màxim respecte a la integritat de l'obra, amb l'objectiu d'aportar a les obres la màxima estabilitat i millorar la lectura de la pintura.

Els treballs de restauració s'han centrat principalment en la consolidació del suport. En tots tres casos els estrips s'han unit mitjançant la tècnica d'adhesió fil a fil, i s'han reforçat amb fils pont perpendiculars als talls. Aquest sistema permet preservar en tot moment la integritat del suport i deixa al descobert tota la informació del revers original de l'obra per a posteriors estudis.

Un cop consolidat el suport i eliminades les deformacions, les tres teles s'han muntat en nous bastidors, ja que els antics estaven molt afeblits i tenien els llistons trencats, per un atac generalitzat d'insectes xilòfags i per un excés d'humitat. En el cas dels quadres *Maria Magdalena* i *Martiri de Sant Esteve*, les teles s'han muntat al nou bastidor interposant una tela sintètica sense adhesiu, que fa la funció de suport addicional i reforça els teixits originals envellits.

Pel que fa a l'anvers de les obres, s'ha fixat puntualment la capa de preparació i la pictòrica, en aquelles zones amb risc de desprendiments i, posteriorment, s'ha dut a terme la neteja de la superfície, que ha consistit a retirar la pols superficial i la capa desigual de vernís esgrogueït, que mostrava emblanquinament, especialment a la part inferior de les obres, la més malmesa per la humitat.

Finalment, s'ha fet l'anivellament i la reintegració cromàtica de les llacunes de capa de preparació i capa pictòrica, i s'ha aplicat una capa homogènia de vernís.

A més de la tela, també s'ha fet una intervenció als marcs. Aquests presentaven alguns problemes d'estructura, amb atac d'insectes xilòfags i pèrdues de pintura, en especial el de *Maria Magdalena*. Els marcs s'han desinsectat, s'ha consolidat la seva estructura i s'ha netejat químicament la superfície.

Com a mesura preventiva, s'han protegit el reversos de les teles, per tal d'evitar l'acumulació de pols i alhora reduir l'efecte de les fluctuacions d'humitat relativa ambiental. Així mateix, com a mesura preventiva, el sistema de col·locació dels quadres en el parament del seu emplaçament definitiu a les capelles corresponents, es farà mantenint una separació adequada del quadre respecte del mur.

Maria Magdalena abans restauració

Maria Magdalena restaurat

Martiri de S. Esteve abans i després de la restauració

Sant Jacint amb la Verge i el Nen abans i després de la restauració